nistrativ şi militar pe care nu le cunoaştem, dar pe care trebuie să le presupunem — s-au luat numeroase altele, de ordin eclesistic, asupra cărora sîntem mai bine informaţi şi care dau Ţării Româneşti a vremii aspectul unui adevărat « bastion » al ortodoxiei în faţa propagandei catolice. Printre asemenea măsuri, dublarea mitropoliei Ungrovlahiei [1] — de fapt, prin prezenţa aici a mitropolitului Daniil al Vidinului (ce e drept, ca refugiat, dar adăpostit pe viaţă, şi nu fără rosturi şi venituri bisericeşti [2]), o adevărată triplare momentană a ei — apare ca cea mai de seamă.

În cadrul acestei ample acţiuni defensive a Ţării Româneşti şi a regiunilor dunărene în genere — acţiune pusă sub egida ortodoxiei — se situează, ca unul dintre numeroasele ei episoade, şi întemeierea Vodiţei.

Într-adevăr, este neîndoielnic că, întocmai aşa cum regele Ungariei îşi găsise simpatizanţi printre feudalii munteni nemulţumiţi de politica energică a voievodului, tot astfel şi acesta din urmă şi-a avut partizanii săi printre cnezii români din Banat şi Haţeg ameninţaţi în permanenţă să fie deposedaţi de pămînturile lor de către feudalitatea maghiară [3], sub pretextul apartenenţei lor la confesiunea ortodoxă. Domnul român avea un dublu interes să susţină şi chiar să înteţească, pe orice cale, opoziţia acestor cneji faţă de măsurile luate de regatul maghiar, căci aceasta contribuia, pe de o parte, la slăbirea autorităţii regale tocmai în regiunea cea mai apropiată de disputata cetate a Severinului şi, pe de alta, ea putea fi raliată amplei acţiuni de apărare a regiunilor dunărene, dirijată acum de voievodul muntean. Astfel, a crea — pe pămîntul Ţării Româneşti, dar în imediata apropiere a frontierei şi în preajma unui însemnat grup de mici feudali ortodocşi nemulţumiţi, cnejii români bănăţeni — o instituţie religioasă de importanţa aceleia de la Vodiţa nu era doar un simplu gest pios de ajutorare a unui grup de călugări în căutarea unei tihnite retrageri de lume, ci un *act politic* bine chibzuit şi deplin încadrat în acţiunea defensivă condusă de Vladislav vodă: Vodiţa era un avanpost înaintat al confesiunii ortodoxe, al cărei steag era mereu fluturat în faţa aşa-zisei « cruciade » catolice. Acestui scop politic îi corespunde nu numai alegerea locului pe care mănăstirea a fost întemeiată [4], ci şi situaţia juridică ce i se crea prin actul nedatat, adesea amintit, al lui Vladislav vodă: faptul că voievodul renunţa deplin la aproape toate drepturile ce decurgeau din situaţia sa de ctitor [5], lăsînd deplină autonomie obştii, nu era numai o concesie făcută lui Nicodim şi « fraţilor » [6], ci o prudentă măsură de precauţie faţă de eventualele imputări pe care i le-ar fi putut aduce regele Ungariei. Într-adevăr, acesta nu putea vedea cu ochi buni întemeierea unui focar de propagandă ortodoxă, menit anume să susţină şi să activeze opoziţia pe care măsurile sale o întîmpinau din partea cnejilor bănăţeni; dar este evident că — după normele juridice feudale — e

---

[1] Pentru aceasta, vezi actul sinodal din octombrie 1370 (Hurmuzaki-Iorga, *Documente*, XIV, nr. 7, p. 8—9; *Doc. prin. Rom.* B. Veac. XIII—XV, nr. 15, p. 22). Cf. N. Dobrescu, *Întemeierea mitropoliilor şi a celor dintîi mănăstiri din ţară*, Bucureşti, 1906, p. 49—56, şi nota 1 dela p. 53; idem, *Din istoria bisericii române. Secolul al XV-lea* Bucureşti 1910, p. 49—56; N. Iorga, *Condiţiile de politică generală în care s-au întemeiat bisericile româneşti în veacurile XIV—XV*, în *An. Ac. Rom.*, seria a II-a, t. XXXV (1912—1913), « *Mem. secţ. ist.* » (şi extras, Bucureşti, 1913), p. 387—418; C. Marinescu, *Înfiinţarea mitropoliilor în Ţara Românească şi Moldova*, în Acad. Rom. *Mem. secţ. ist.*, seria a III-a, t. II (1923—1924), p. 247—254 (şi extras, Bucureşti, 1924, p. 1—8). Gh. I. Moisescu, St. Lupşa şi Al. Filipaşcu, *Istoria bisericii române*, vol. I, Bucureşti, 1958, p. 153—162; C. C. Giurescu, *Întemeierea mitropoliei Ţării Româneşti*, în « Bis. ort. rom. », LXXVII (1959), p. 694—697; N. Şerbănescu, *Titulatura mitropoliţilor, jurisdicţia şi hotarele mitropoliei Ungrovlahiei*, *ibidem*, p. 710 şi 713—4; Al. Elian, *Legăturile mitropoliei Ungrovlahiei cu patriarhia de Constantinopol şi cu celelalte biserici ortodoxe*, *ibid.*, p. 906—907.

[2] «...понѣже ос<вѧ>щєнныи митрополитъ Ѿдинскы ѡтгнанъ цр<ь>кве своѥѧ пришед и сѣдит въ мѣстѣ нѣкоемъ Ѿгровлахїнскомъ и понѣсдитъ и великыи воєвода мѣста оного г<о>с<подн>ни бл<а>городныи ꙗко прїмет даровании и свободѫ ѿ нашего смѣренїа ꙗко да дѣнствѹєтъ тамо нѣкаа с<вѧ>тителска...» (= « pentru că sfinţitul mitropolit al Vidinului, *alungat din biserica lui, a venit şi şade într-un loc oarecare din Ungrovlahia* şi pentru că cere şi marele voievod, domnul de bun neam al locului aceluia ca să primească dar şi slobozenie de la smerenia noastră, ca să împlinească acolo oarecare slujbe <arhiereşti>..» etc.); *Documente româneşti în limba slavă din mănăstirile muntelui Athos — 1372—1658*, publicate de Grigore Nandriş după fotografiile şi notele lui Gabriel Millet, Bucureşti 1937, nr. 1, p. 18—22; DIR, B, veac XIII—XV, nr. 19, p. 25—27.

[3] Izvoarele păstrează doar cîteva menţiuni în acest sens: un « Ladislaus, filius Lahec, qui derelicta est fide nostra <a regelui>... ad partes transfugit Transalpinas ... et nostro adhesit emulo (Vladislav vodă)», îşi pierde posesiunile din regiunea Mehadiei în favoarea unor cneji care luptaseră pentru reintrarea Severinului în stăpînirea regelui (*Documenta ... Valachorum*, nr. 226, p 265); dar nu este vorba, cum cred editorii, de luptele din 1365—1368, ci — aşa cum arată M. Holban, *op. cit.*, p. 56 (49) — de cele din 1373—1374. O denunţare calomnioasă, în scopul de a pune mîna pe domeniile celor pe nedrept învinuiţi (Hurmuzaki-Densuşianu, *Documente*, I_2, nr. 144, p. 196; *Documenta ... Valachorum*, nr. 199, p. 245), e amintită la 3 iulie 1372 şi arată suspiciunea permanentă ce plana asupra cnejilor români din Banat. Pentru cazuri similare, mai tîrziu, în Haţeg, vezi mai jos, p. 277 şi nota. 2.

[4] Locul ales convenea voievodului pentru planurile sale politice şi lui Nicodim fiindcă-i da putinţa de a păstra legăturile cu regiunea vidineană, din care, probabil, venise.

[5] Singurul lucru la care Vladislav nu renunţa (el nefiind menţionat în nici un fel de act) este obligaţia călugărilor de a-i pomeni numele în slujbele religioase.

[6] Dreptul de autoadministrare al obştii unei mănăstiri, fără amestecul ctitorilor, nu constituie, *în sine*, o excepţie. Numai cu puţin înainte, în 1369, Hariton, egumenul Cutlumuzului, propusese aceluiaşi Vladislav vodă, un statut similar pentru zisa mănăstire athonită (vezi DIR, B, veac. XIII—XV, nr. 11, p. 16—19). Este însă de observat că actul propus de Hariton n-a fost niciodată prevăzut cu pecetea domnească, ceea ce arată că domnul român nu a acceptat niciodată propunerea (cf. *ibidem*, p. 19, nota explicativă a editorilor).